

PAP ÉVA

A finn nyelv és kultúra hazai népszerűsítői

Nem panaszkodhatnak azok, akiknek szívügyük a finn kultúra, akár a befogadó, akár a közvetítő oldaláról közelítjük meg a kérdést. Finnország bizonyos értelemben kivételezett helyzetben volt, s a nyelvrokonságra való hivatkozással van még ma is. A budapesti, a debreceni és a szegedi egyetem magyar szakos diákjai számára a magyar nyelv finnugor alapjai témakörbe kötelezően beletartozott valamely finnugor nyelv hallgatása, s ez igen gyakran a finn volt. Az anyanyelvi lektorok nem csupán a nyelvet tanították magas szinten, hanem hazájuk kultúráját is közvetítették, részben eleven hirdetőtáblaként – nézzétek: viselkedésem, szokásaim, mentalitásom, életvitem, a dolgokhoz való hozzáállásom, véleményformálásom a finn hagyományokból táplálkozik –, részben pedig a nyelvtanítást kísérő illusztrációs anyag – képzőművészeti alkotások, zene, irodalmi szemelvények, sajtótermékek stb. – révén.

Ennyi lehetőségük tehát már az előző évtizedekben is megvolt az északi rokonok iránt érdeklődőknek, bár kétségtelen, hogy az ismeretterjesztésben akkor még a nyelvészetnek volt domináns szerepe.

Mára ez a helyzet örvendetesen megváltozott: egyrészt finn nyelvet már nem csak az egyetemek finnugor, illetve magyar szakán lehet tanulni, másrészt ott sem csak nyelvet tanítanak, hanem a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetemen például finn nyelv és kultúra szak is létezik, melynek évente mintegy 10 hallgatója van. Hasonlóképpen a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen is finn nyelv és irodalom szakon oktatják a finn nyelvet, irodalmat, néprajzot, kitekintve a zenei valamint a film- és képzőművészeti életre is. A pécsi Janus Pannonius Egyetemen az Uráli Szemináriumon lehet finnül tanulni, finn lektortól, a szegedi József Attila Tudományegyetemen a Finnugor Nyelvtudományi Tanszék foglalkoztat finn lektort, s a szombathelyi Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskolán is folyik finn nyelvoktatás. A Pilisvörösvári Pázmány Péter Katolikus Egyetemen a finnugor tanszéken belül lehet finn nyelvismeretre szert tenni.

A rendszerváltás előtti időkhöz képest döntő változás az, hogy ma már középiskolai szinten is lehetővé vált a finn nyelv oktatása-tanulása. A budapesti Veres Pálné Gimnázium vezette be először tanrendjébe a finnt mint szabadon választott idegen nyelvet. Sajnálatos módon ez a szép kezdeményezés néhány éve elhalt, s a pesti faszori Evangélikus Gimnáziumban is csak szakkör szinten tanítják. Ezzel szemben Győrben az Evangélikus Gimnáziumban és Debrecenben a Csokonai Gimnáziumban normál osztályokban folyik a finn nyelv oktatása.

Különleges helyet foglal el Finnország nyelvének és kultúrájának hazai népszerűsítésében a Kalevala Baráti Kör, amely 1999-ben ünnepelte megalakulásának 15. évfordulóját. Kezdetben még a Hazafias Népfront keretei között működött, élte-tője-mozgatója az ELTE finn lektora, Outi Karanko-Pap volt, és még a jelen cikk megírása idején is az. Rendszeresen, havonta legalább egyszer tartanak összejövetelt, ahol a legkülönbélebb témákban hangzanak el előadások (finn zene, építéset, design, képzőművészet, irodalom, színház- és filmművészet, politika, gazdaság, finn konyha, turizmus stb.). Az előadók hazai vagy finn szakemberek, mesterségük, szakterületük kiváló ismerői. A Kalevala Baráti Kör megalakulása óta kezdő, középhaladó és haladó szinten indít nyelvtanfolyamokat. Különösen nagy sikere és látogatottsága van a Nyelvi Klubnak, amely 1987-ben jött létre, s ahol csak finnül lehet, illetve tanácsos megszólalni, ellenkező esetben ugyanis „komoly pénzbírságot” szab ki a szigorú klubvezető. A hazánkban tanuló finn diákok segítségével a beszélt nyelv legújabb fordulataival színesíthetik-ízesíthetik a társalgást az egybe-gyűltek. 1990 óta nyaranta kéthetes, intenzív nyelvi tábort is szervez a Kalevala Kör, éspedig olyan formában, hogy finneknek magyart, magyaroknak finnt tanítanak, így az „anyanyelvi tanár” kívánalmának többszörösen is eleget tudnak tenni még akkor is, ha a tábor helyszíne Veszprém vagy Balatonfüred. Ebben az évben Finnországban tartották az országjárással egybekötött intenzív nyelvtanfolyamot.

Vidéken az iskolán kívüli nyelvoktatást a mintegy félszáz Magyar-Finn Baráti Kör látja el. Oktatási segédanyag szerencsére akad bőven, tankönyv és hanganyag is rendelkezésre áll: az 1989-ben megalakult Magyar-Finn Társaságtól vagy a Finn Köztársaság Nagykövetségétől sajtótermékeket, magnó- és videószalagokat is be lehet szerezni; s ha a nyelvoktatás módszertana nem is mindig a legkifinomultabb, a tanulni vágyók lelkesedése minden akadályt legyőz.

A Finn Nagykövetségnek gazdag folyóirattára és könyvtára van, melyet egyrészt benti olvasásra lehet igénybe venni, másrészt a könyveket ki is lehet kölcsönözni. A Finn Nagykövetség a kultúra terjesztői feladatát is ellátja, minthogy pillanatnyilag még nincs finn kulturális intézet Magyarországon – de már tervbe van véve a megalakítása.

A rendszerváltás a finn kultúra hazai népszerűsítésében nem csupán pozitív eredményt hozott. Elsősorban a könyvkiadás szenvedte meg a hiányos mecénaturát. Míg a nyolcvanas években évente hat-hét finn mű jelent meg két-három kiadó gondozásában, a kilencvenes évekre szinte semmi nem jelent meg. A kis példányszám, amiben egy-egy értékes művet el lehetett adni, nem vonzotta a megmaradásért küzdő kiadókat. Ekkor született meg a Polar Alapítvány gondolata, majd 1997. február 26-án, a Kalevala napján valóra is vált. Az alapítói feladatra a kiváló műfordító, fotóművész Rác Istvánt kérte fel a két ötletgazda, Kertész Judit és Pap Éva, akik az Alapítvány tőzstőkéjét ösztöndíjuktól adták össze. Rác István, aki Finnországból is figyelemmel kísérte a hazai eseményeket, nemcsak erkölcsi, hanem anyagi támogatást is nyújtott a Polar Alapítványnak, amelynek céljai és feladatai között szerepel a finn (és skandináv) irodalom bemutatása évi 3–4 kötet kiadása révén, valamint író-olvasó találkozók, szemináriumok, nyelvtanfolyamok, kiállítások s egyéb kulturális megmozdulások szervezése. Az elsők között jelent meg a Svédországban élő finn író, Antti Jalava *Aszfaltvirág* című regénye, amely a nyelvvesztés keserves következményeinek drámai megfogalmazása. Az író a Polar Alapítvány meghívására 1997 de-

cemberében előadást tartott Budapesten a Gellért Szállóban. Megrendítő személyes élményei emberközelbe hozták, átélhetővé tették az anyanyelv fontosságát, s az idegen nyelv oktatásának felelősségét.

A klasszikus finn irodalmat a Polar Könyvek listáján Maiju Lassila *A kölcsönkért gyufa* című regénye képviseli Rácz István ízes-zamatos, leleményes fordításában. A modern finnországi finn irodalom Leena Krohn *Dona Quijote* című regényén keresztül mutatkozhatott be, s az Alapítvány jóvoltából az író nő Budapesten és Debrecenben is találkozhatott olvasóival. Ezeket a műveket mind a finn nyelvoktatásban, fordítói szemináriumokon, mind pedig a magyar stilisztikai elemzéseknél felhasználják a lektorok, oktatók. Sorozaton kívül jelentette meg az Alapítvány a már klasszikusnak számító Lassi Nummi *Requiem* című versfüzérét Rácz István fordításában, valamint – tisztelgésként az alapító életműve előtt – Rácz István önéletírását másfél-száz fotóval illusztrálva, *Csendes vizeken* címmel. A Polar Könyvek sorozat legutóbbi darabja, Mika Waltari háború előtti meséit, történeteit tartalmazó *A Kínai Cica*, 1999 novemberében jelent meg.

Rácz István „A norvég középkori művészet” című fotókiállítása körbejárja az országot, Budapest után Sopronban, Pécelen, Körmenden, Békéscsabán, Szentesen és Piliscsabán láthatta a közönség, s a Polar Alapítvány ingyen az érdeklődők rendelkezésére bocsátja. A tervek szerint 2000 februárjában a hollandiai Groningenbe kerül.

1999 szeptemberében a Polar Alapítvány Alkotóműhelyében Tahiban két hétig egy finn szobrásznő, Marja-Liisa Mäki-Penttilä, valamint egy magyar festőnő, Benyó Ildikó Penci dolgozott. Elkészült munkáikból a tahitótfalui Népházban nyílt kiállítás, melyet ez év november végén a budapesti Merlin Színházban is megtekinthetett a közönség.

A Polar Alapítvány nyelvtanfolyamot is szervez, valamint olyan kulturális utakat Finnországba, melyek valamely jeles irodalmi, képzőművészeti, zenei eseményhez kapcsolódnak. A művészekkel való személyes ismeretség az élményeket maradandóvá teszi.

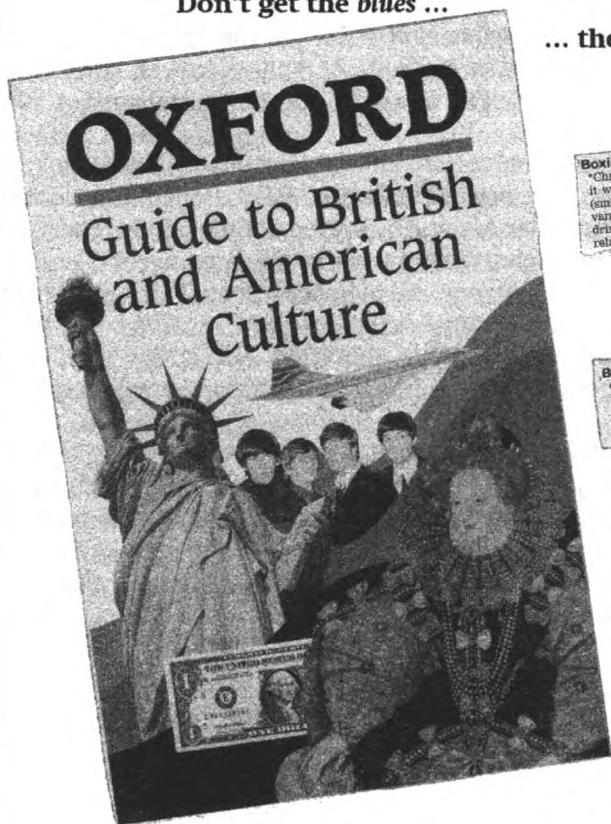
Míg a finn kulturális intézet létre nem jön, a tájékoztatás és oktatás feladatát a fent említett intézmények látják el.

OXFORD
UNIVERSITY PRESS

Can't find *Lilliput* in your atlas?
Can't see *Black Tuesday* in your calendar?
Don't know *Who Killed Cock Robin*?
Don't get the blues ...

... the answers are all here

Who Killed Cock Robin? an old English nursery rhyme in which a group of animals talk about the death of a robin (= a small bird) and offer to help at his funeral. It was first published in 1781 and is now a power of Robin.

Boxing Day (in Britain) 26 December, the day after Christmas Day. It is a bank holiday. Traditionally it was the day when people gave Christmas boxes (small gifts of money) to their employees or servants. Now people relax, digest the food and drink of the previous day and visit friends or relatives.

the Channel Tunnel (also inform the **Chunnel**) a rail tunnel under the English Channel between England and France. There had been proposals for a tunnel since the 19th century, but political and practical problems prevented any progress being made until the 1980s. It was opened in 1994 and is used by the Eurostar passenger train service and the Eurotunnel ferries which carry cars and lorries. The Channel Tunnel is the longest tunnel in the world.

Black Tuesday (in the US) the name given to 29 October 1929, the day on which the New York Stock Exchange lost \$8 billion. It was the beginning of the Great Depression. When another large loss occurred on Monday, 30 October, the day was called Black Monday.

the 38th parallel a line of latitude in North Korea and South Korea, established in 1948 after World War II. When US troops crossed it during the Korean War in 1950 this caused the Chinese to intervene. It was again used as the border between North and South Korea in 1953.

Lilliput /lɪlɪpʊt/ a country visited by Gulliver in Swift's *Gulliver's Travels*. The Lilliputians are only six inches tall, and because of their political disputes and wars with their neighbours are made to look ridiculous. See also *Baboon*.

the YMCA /waɪ ɛm si: ˈeɪ/ 1 (in full the **Young Men's Christian Association**) a Christian organization that offers a wide range of religious, educational, sports and social activities to young men of all races, religions and social backgrounds. It was established in Britain in 1844 and now operates in many countries around the world. It is known especially for its hostels (= places offering cheap food and accommodation). 2 n a building owned and run by the YMCA. I stayed in a YMCA in London for two weeks. See also Y.

**The most up-to-date and comprehensive
guide available for learners of English**

Oxford University Press ELT Center
1113 Budapest, Tarcali utca 20.
Telefon: 466-7080, 372-0167 Fax: 372-0168
E-mail: oxford@mail.datanet.hu

Famulus Könyvesbolt
1133 Budapest, Újpesti rakpart 5.
Telefon: 269-0995, 349-3656
E-mail: books@librotrade.hu